

ГЕОРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ ПОЛОЖИЙ
(до 90-річчя від дня народження)

23 квітня 2004 року виповнилося 90 років від дня народження члена-кореспондента Академії наук Української РСР, професора Київського університету ім. Т. Шевченка Георгія Миколайовича Положого.

Г. М. Положий народився в селищі Новопавлівка Читинської області (колишній 37 роз'їзд Забайкальської залізниці) у родині телеграфіста. У 1924 р. його родина переїхала до селища Нижній Баскунчак Астраханської області. Після закінчення з відзнакою фізико-математичного факультету Саратовського університету в 1937 р. працював у Саратовському автодорожньому інституті, а з 1938 р. — на кафедрі математичного аналізу Саратовського державного університету. В роки війни, маючи бронь від військової служби, двічі добровольцем пішов на фронт: у 1940 р. (війна з Фінляндією) та в червні 1941 року. У 1944 р. після дворічного лікування, викликаного другим тяжким пораненням, демобілізувався і повернувся до науково-педагогічної діяльності. Вже в 1946 р. Георгій Миколайович захистив кандидатську дисертацію, а в 1953 р. — докторську. У 1967 р. його обрано членом-кореспондентом АН УРСР. Із 1949 р. і до останніх днів свого життя він працював у Київському університеті ім. Т. Шевченка: спочатку доцентом кафедри математичної фізики, професором цієї кафедри, а з 1951 по 1958 рр. — її завідувачем. У 1958 р. його було обрано завідувачем кафедри обчислювальної математики. Помер Георгій Миколайович 26 вересня 1968 року.

Г. М. Положий — видатний учений у галузі теорії функцій комплексної змінної, обчислювальної математики і математичної фізики. Він створив два нових напрямки в розвитку сучасної математики. Перший напрямок — теорія і застосування (p, q) -аналітичних функцій комплексної змінної. Такі функції, що є істотним узагальненням аналітичних функцій, Георгій Миколайович увів ще в 1946 році. Цей напрямок виявився пов'язаним з багатьма прикладними науками: осесиметричною теорією пружності, газовою динамікою, з безмоментною теорією оболонок та ін. Показовим, зокрема, є те, що низку класичних

задач теорії осесиметричного потенціалу, які раніше не розв'язувались у квадратурах, як показав учений, за допомогою p -аналітичних функцій можна розв'язати в квадратурах. Як приклад можна навести задачу про осесиметричний потенціал сферичного (а не плоского) диска. Останню обставину варто вважати значною, оскільки мова йде про такі задачі, що були предметом уваги багатьох математиків протягом тривалого часу.

Другий напрямок — метод сумарних зображень чисельного розв'язку задач математичної фізики. Основи цього напрямку Георгій Миколайович заклав у своїх працях 1956 – 1960 років. Метод Г. М. Положого можна розглядати як дискретний аналог класичних методів математичної фізики — теорії потенціалу, інтегральних перетворень і методу Фур'є відокремлення змінних. Отримані вченим у цьому напрямку наукові результати значно розширили клас багатовимірних задач математичної фізики, що допускають у дискретній постановці розв'язок в явному вигляді.

Г. М. Положий є автором понад 100 наукових праць, серед яких ряд монографій та навчальних посібників. Неодноразово видавалися навчальні посібники для університетів „Рівняння математичної фізики” і „Математичний практикум”. Його монографію „Чисельне розв'язання двовимірних і тривимірних крайових задач математичної фізики і функції дискретного аргументу” (1962 р.) зі значними доповненнями було перевидано англійською та німецькою мовами. Варто згадати також монографії „Теорія узагальнення аналітичних функцій комплексної змінної” (1965 р.) та „Метод сумарних зображень чисельного розв'язання задач математичної фізики і функції дискретного аргументу” (1966 р.). Уже після його смерті в 1973 р. у видавництві Київського університету вийшла монографія „Теорія і застосування p -аналітичних та (p, q) -аналітичних функцій. Узагальнення теорії аналітичних функцій комплексної змінної”.

Наукова діяльність Георгія Миколайовича дістала широке міжнародне визнання. Він неодноразово отримував запрошення в різноманітні зарубіжні університети і на міжнародні математичні конгреси, але, на жаль, через хворобу не зміг взяти в них участі.

Г. М. Положий — фундатор відомої наукової школи. Під його керівництвом захистили кандидатські, а згодом і докторські дисертації І. І. Ляшко, Б. М. Бублик, А. А. Глущенко, І. М. Ляшенко, О. О. Капшивий, В. Л. Макаров. Серед його учнів 14 кандидатів фізико-математичних наук. Його закордонні аспіранти стали відомими вченими у своїх країнах.

Військові і наукові заслуги вченого відзначено медалями „За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941 – 1945 рр.” (1947 р.) і „За трудову доблесть” (1953 р.), орденом „Знак Пошани” (1961 р.), Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР (1959 і 1964 рр.).

До останніх днів свого життя Георгій Миколайович вражав оточуючих винятковою енергією і працьовитістю. Він був принциповим, вимогливим до себе і до своїх учнів і в той же час уважним вчителем та справжнім другом.

*Ю. О. Митропольський, І. І. Ляшко, А. М. Самойленко,
А. А. Глущенко, І. О. Парасюк, В. Г. Самойленко*